

ИЗЛОЖБА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ПОЖАРЕВАЦ

Основно школство у Пожаревцу, 1815 – 1882.

Поводом 285 година основног школства у Пожаревцу, овдашњи Историјски архив у Галерији савремене уметности, организовао је изложбу под називом „Основно школство у Пожаревцу, 1815-1882“. Овај културни догађај део је мултимедијалног пројекта кога чини

жаревцу, 1815-1882“, директорка Историјског архива Пожаревац, архивска саветница др Јасмина Николић, истакла је да су се историјско наслеђе, вековни живот у саставу других држава, културне навике, менталитети и досегнути нивои развоја, најјасније испоља-

тање. Школа и учитељ преузимали су одговорност за изграђивање личности у друштву. С тога значај архивског пројекта није само у томе што је својеврстан споменик рада основне школе, већ представља драгоцен извор података не само о школи, њеном расту и

учника, професора, академика у земљи, али и широм света, својим достигнућима и прегалаштвом, потврдило значај и величину образовања стеченог у Србији. И данас траје борба за описмењавањем и образовањем великог броја житеља Србије, али бележимо и изу-

школски систем, сходно својим схватањима о значају развоја школства за укупан друштвени развој и расположивим финансијским средствима. Развој школства у Пожаревцу, пратио је развој просвете у држави, али умногоме је зависио од односа општинских

МИНИСТАРКА У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ПРОФ. ДР СЛАВИЦА ЂУКИЋ ДЕЈАНОВИЋ:

Јубилеј писмености и годишњица права женске деце на школовање

Изложбу „Основно школство у Пожаревцу, 1815-1882“ отворила је министарка без портфеља задужена за демографију и популациону политику проф. др Славица Ђукић Дејановић речима:

Проф. др Славица Ђукић Дејановић

–Модерне технологије никако не могу минимизирати значај нечега, што прихватамо као наше колективно биће, што припада нама, нашој култури, нашој прошлости, што је део наше традиције, богатство на које нико не може да се дрзне, јер живи и у нама. И није довољно само да живи у нама. Ми морамо имати овакве манифестације, које ће нас подсећати да је спој модерне технологије и традиције предност коју имају само понеки народи, понеки градови, само она руководства, која култури, образовању и писмености дају значајно место. Кроз историју није то баш увек било лако, ни једноставно. Људи из образовања и данас оцењују да би требало да у бољим условима деца уче, али оно што је чињеница је да 285 година постојања основне школе, а у нашем Уставу основношколство је загарантовано и данас, као оба-

везно, јесте само прва инстанца у развоју Србије. Већ до 2030. године, у Србији ћемо имати обавезно бесплатно предшколско и средњешколско образовање. Међутим, када је пре 285 година отпочела писменост за све дечаке у том периоду, који су имали вољу да уче, тада је направљен први корак, а дистанца од 7.000 миља отпочела је управо њиме – тим првим кораком. Због тога су документације и фотографије, које имате прилике да погледате на изложби, факта, на која као народ, као грађани Србије, можемо бити поносни. Указала бих на још једну чињеницу. Није ово само прослава 285 година од писмености и оснивања основног школства у нас. Ово је и прослава још једног јубилеја, а који је везан за четрдесете године прошлог века, који је девојчицама, женској деци, дао право на школовање. По том елементу образовања, ми смо заиста припадали модерној Европи, оној у којој смо и данас, и у којој ћемо бити сутра, нагласила је Славица Ђукић Дејановић.

каталог изложбе, виртуелна изложба, као и сет архивских фотографија на разгледницама.

Отварању изложбе, поред бројних посетилаца заинтересованих за ову тему, присуствовали су и министарка без портфеља задужена за демографију и популациону политику проф. др Славица Ђукић Дејановић, заменик председника Скупштине града Пожареваца Милић Јовановић, чланице Градског већа Весна Пејић и Ана Миљанић, као и представници јавних предузећа и установа.

ДРАГОЦЕНИ ИЗВОР ПОДАТАКА

Архивска грађа, представљена кроз мултимедијални пројекат Историјског архива Пожаревац пружа велики допринос дубљем познавању социјалних прилика, кроз развој једне од најважнијих државних делатности какво је школство. Историја школства је својеврсна историја културе, која осветљава стваралачке снаге овог подручја.

Иницијаторка, главна и одговорна уредница мултимедијалног пројекта „Основно школство у По-

вали у приликама, које су владале у школама.

–Школске прилике у Пожаревцу биле су поуздан показатељ духовног стања у друштву, његове бриге за сопствену будућност, економских могућности општине и државе, оствареног цивилизацијског развоја. Последице скромних улагања у просвету и стална штедња, могле су бити рационално прихваћене као резултат ограничености економских моћи Кнежевине Србије, али сагледавање прилика у којима су радиле школе открива драматичне последице запуштености, која није могла бити компензована напретком у другим областима живота друштва и појединаца. Демократске промене, измена социјалне структуре становништва, стицање грађанских навика, формирање трговинско занатлијског слоја и његово економско јачање, присуство већег броја интелектуалаца у граду, школа као чињеница, покретање локалних новина и прихватање других одлика грађанског начина живота, утицали су и на динамику раста броја ђака, као и на пораст броја женске деце у школи. Школа је била дом за образовање и васпи-

развоју, већ и утицају идеологије, политике на школу и просветни систем на будуће учитеље, који ће својим радом образовати неке нове генерације. Можемо констатовати да изложба „Основно школство у Пожаревцу, 1815-1882“ и пратећа публикација, дају допринос заштити и коришћењу културног наслеђа и одрживом развоју, промоцији архивске грађе као културног добра, обезбеђују услове за доступност садржаја архивске грађе и јавности, али имају и значај за развој и унапређење архивске струке и постизања нових научних резултата, истакла је др Николић.

ОПИСМЕЊАВАЊЕ

Први писани траг о постојању школе на територији Града Пожареваца потиче из 1733. године. Из расположиве грађе у школству Србије, може се закључити да је ова делатност напредовала у складу са напретком државе на другим пољима и да је неизбрисив печат дао Кнез Милош, као личност несумњивог ауторитета и чврстине, којој и најситније појединости нису биле непознате.

Чланица Градског већа задужена за културу, просвету и здравство Весна Пејић, подсетила је да су покретачи сваке државе писменост и образовање. Кнежевина Србија градећи своју државност на темељима српског, државног и културног наслеђа, имала је тежак задатак да од сиромашне, необразоване земље, начини европејизовану државу, успостави пре свега мир, потом правну, образовану, модерну, државну творевину.

–На путу модернизације, први задатак био је описмењавање и образовање младежи – девојчице и дечака свих друштвених слојева, без разлике у етничком и верском пореклу, што су бројни странци, путујући кроз нашу Србију, и те како приметили. Србија се одувек поносила доступношћу, организованом и широком образовањем које пружа младим генерацијама. Историја потврђује колико је на-

зетне успехе младих на светским такмичењима и олимпијадама, напоменула је Весна Пејић.

УЧИТЕЉИ И ЂАЦИ ЖЕЉНИ ЗНАЊА

Изложба је резултат вишемесечног истраживања и покушај је осветљавања једног дела историје Пожареваца. По речима ауторке изложбе Наташе Милошевић Дулић, отварање првих школа, израз је потребе народа да се, поред тежње за ослобођењем, постави темељ културног и просветног преображаја

власти према учитељима и школама...Током трајења Кнежевине Србије у граду Пожаревцу није сазидана ниједна школска зграда, учитељи нису били адекватно плаћени и нису имали обезбеђена сва наставна средства.... У таквим условима, управо су радили учитељи, који су постављали темеље развоја културног живота у граду Пожаревцу. То су били Мојсије Живојиновић, оснивач првог пожаревачког позоришта и Народног читалишта, Живан Ковачевић иницијатор оснивања Народног читалишта Женске

М. Степановић, Н. Милошевић Дулић, В. Пејић, проф. др С. Ђукић Дејановић, др Ј. Николић и М. Јовановић

српског народа, стварањем школоване интелигенције. Чињеница, која је историјски верификована, да је Пожаревац 1733. године, поред Београда и Гроцке имао школу, сврстава наш град међу прва места у ондашњој и данашњој Србији, која су се могла похвалити таквим односима према почцима школовања младих генерација. Тада је почела историја школства Пожареваца, који су исписивали учитељи и ђаци жељни знања.

–Ширењем града и повећањем броја становника, повећавао се и број ђака у пожаревачким школама. Током историје, сви владари и владе настојали су да унапреде

трговачке школе у Пожаревцу, затим Тура Јакшић, који је у два наврата радио као учитељ у Пожаревцу, а који је насликао више значајних портрета, међу њима је и портрет учитељице Живке Протић. Изложба хронолошки прати развој школског система у Пожаревцу, од почетка владавине Кнеза Милоша, до престајања града Пожареваца у другу престоницу Кнежевине, па до проглашења Краљевине Србије, нагласила је ауторка изложбе Наташа Милошевић Дулић.

У музичком делу програма наступила је певачка група „Носталгија – другарство плус“.